

*Є. П. Суєтнов.*

**РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ (1992)** – міжнар. угода, метою якої є стабілізація концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему.

Конвенція була урочисто прийнята 9 трав. 1992 на «Саміті Землі» в м. Ріо-де-Жанейро, а 21 берез. 1994 набрала чинності. Від імені України вона підписана 11 черв. 1992, ратифікована 29 жовт. 1996.

Усі країни, що підписали Конвенцію, поділяються на 3 категорії:

1. Країни, що прийняли на себе особл. зобов'язання з обмеження викидів (згідно з Додатком I до Конвенції до них належать члени Орг. екон. співробітництва та розвитку (ОЕСР) і країни з перехідною економікою).

2. Країни (згідно з Додатком II це виключно члени ОЕСР), що прийняли на себе особл. зобов'язання фінансового характеру з допомоги країнам, що розвиваються, і країнам із перехідною економікою (включаючи допомогу в розробці та впровадженні екологічно чистих технологій).

3. Країни, що розвиваються.

Конвенція містить визначення таких термінів, як: «кліматична система», «зміна клімату», «несприятливі наслідки зміни клімату», «парникові гази» та ін. Так, «кліматична система» – це су-

купність атмосфери, гідросфери, біосфери, геосфери та їх взаємодія. «Зміна клімату» означає зміну клімату, яка прямо або непрямо обумовлена діяльністю людини, породжує зміни у складі глобальної атмосфери і накладається на природ. коливання клімату, що спостерігаються протягом порівняльних періодів часу. «Несприятливі наслідки зміни клімату» – зміни у фіз. середовищі або біоті, які викликаються зміною клімату, і дуже негативно впливають на склад, відновну здатність або продуктивність природ. і регулюючих екосистем, або на функціонування соц.-екон. систем, або на здоров'я і добробут людини. «Парникові гази» – газопод. складові атмосфери природ. й антропогенного походження, які поглинають і перевипромінюють інфрачервоне випромінювання.

У Конвенції визначено принципи, якими повинні керуватися Сторони у своїй діяльності, а саме: 1) захист кліматичної системи на благо нинішнього і майб. поколінь людства на основі справедливості й у відповідності зі спільною, але диференційованою відповідальністю та можливостями країн; 2) врахування конкретних потреб і особл. обставин країн, що розвиваються; 3) необхідність вжиття попереджувальних заходів з метою прогнозування, запобігання або зведення до мінімуму причин зміни клімату і пом'якшення його негативних наслідків; 4) сприяння стійкому розвитку; 5) співробітництво з метою встановлення сприятливої і відкритої міжнар. екон. системи, яка б вела до стійкого екон. зростання та розвитку країн, надаючи їм можливість краще реагувати на проблеми зміни клімату.

Конвенція містить певні зобов'язання Сторін, зокрема вказується, що останні зобов'язані:

а) розробляти, періодично поновлювати, публікувати та надавати нац. кадастри антропогенних викидів із джерел і абсорбції (поглинання) поглиначами всіх парникових газів;

б) формулювати, здійснювати, публікувати та регулярно поновлювати нац. та регіональні програми, які містять у собі заходи з пом'якшення наслідків зміни клімату шляхом вирішення проблеми антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, і заходи по сприянню адекватній адаптації до зміни клімату;

в) сприяти та співпрацювати в розробці, застосуванні і розповсюдженні, включаючи передачу технологій, методів і процесів, які дають можливість обмежити, знизити або припинити антропогенні викиди парникових газів в усіх відповідних секторах, включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільс. госп-во, ліс. госп-во і вилучення відходів;

г) сприяти рац. використанню поглиначів і накопичувачів усіх парникових газів, включаючи біомасу, ліси, океани та ін. наземні, прибережні і мор. екосистеми, а також у відповідних випадках сприяти їх охороні і підвищенню якості і співпрацювати в цьому напрямі;

д) співпрацювати у прийнятті підготовчих заходів з метою адаптації до наслідків зміни клімату; розробляти і розвивати комплексні плани по веденню госп-ва у прибережній зоні, водних ресурсів і сільс. госп-ву, і по охороні та відновленню районів, що потерпілі від посух, опустелювання, а також повеней;

е) за можливості враховувати пов'язані із зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соц., екон. і екол. політики і застосуванні заходів і використовувати відповідні методи, напр. оцінки наслідків, складені і визначені на нац. рівні, з метою зменшення до мінімуму негативних для економіки, здоров'я сусп-ва і якості навколишнього середовища наслідків здійснення проектів чи заходів, спрямованих на пом'якшення впливу зміни клімату чи пристосування до нього;

ж) сприяти і співпрацювати при проведенні наук., технол., техн., соц.-екон. та ін. досліджень, систематичних спостережень і створенні банків даних, пов'язаних з кліматичною системою і призначених для поглиблення знань;

з) сприяти і співпрацювати у питаннях повного, відкритого і оперативного обміну відповідною наук., технол., техн., соц.-екон. і юрид. інформацією, пов'язаною з кліматичною системою та зміною клімату, а також з екон. і соц. наслідками різних стратегій реагування;

и) сприяти і співпрацювати у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення в питаннях зміни клімату.

Конвенцією передбачено створення таких органів:

1. Конференція Сторін – верховний орган, що збирається щороку для розгляду втілення положень Конвенції, прийняття рішень щодо подальшої розробки правил Конвенції і переговорів по нових зобов'язаннях.

2. Допоміжний орган з наук. і техн. аспектів – постачає Конференцію порадами з питань науки, технології та

методології, включаючи керівництва щодо поліпшення стандартів нац. звітів і реєстрів викидів.

3. Допоміжний орган по здійсненню – допомагає оцінювати і переглядати втілення положень конвенції, напр., аналізуючи нац. звіти, надані Сторонами Конвенції. Він також займається фінансовими й адм. питаннями.

Після прийняття Конвенції її Сторони, однак, розуміли, що її положення самі по собі не здатні вирішити проблему зміни клімату в усіх її аспектах. Тому на 1-й Конференції Сторін, яка відбулася на поч. 1995 в м. Берлін (Німеччина), було розпочато новий раунд переговорів з метою прийняття більш чітких і докладних зобов'язань для розвинених країн.

У груд. 1997 на 3-й Конференції Сторін у м. Кіото (Японія) після 2-х з пол. років інтенсивних переговорів відбулося значне розширення Конвенції, що визначило юрид. зобов'язання Сторін зі скорочення викидів – був прийнятий Кіотський протокол.

Кіотський протокол від 11 груд. 1997 є зобов'язанням для розвинених країн зі скорочення викидів парникових газів. Протокол зобов'язує розвинуті країни та країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у 2008–12 до рівня 1990. Підписала та ратифікувала протокол 191 країна, у т. ч. більшість промислово розвинутих країн, крім США, які його підписали, але не ратифікували. Україна його ратифікувала 4 лют. 2004.

*Лит.:* Про ратифікацію Рамкової конвенції ООН про зміну клімату: Закон України від 29.10.1996 № 435/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435/96-вр>;

Юридична енциклопедія: в 6 т / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К., 1998. URL: [http://leksika.com.ua/11800912/legal/ramkova\\_konventsija\\_oon\\_pro\\_zminu\\_klimatu\\_1992](http://leksika.com.ua/11800912/legal/ramkova_konventsija_oon_pro_zminu_klimatu_1992); Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995\\_801](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_801); Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995\\_044](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_044).

*С. П. Суєтнов.*